

En kärlekshistoria

Foto: Studio 24

Filmen [En kärlekshistoria](#) är sammanflätad av korta stämningsfulla sekvenser där ungdomarnas hoppfullhet ställs mot medelålderns tristess. I berättelsens förgrund följer vi kärlekshistorien mellan Annika och Pär men filmens regissör Roy Andersson betraktar även med skarpsynthet, humor och värme de olika människooden som finns runt omkring de två älskande.

Rek. för åk 7-gymn.

EN FILMHANDLEDNING AV ANNE-HELENE SOMMARSTRÖM OCH CLAS ÖSTERHOLM
MED FILMHISTORISK INTRODUKTION AV MALENA JANSON

Filmhistorisk introduktion

Roy Andersson var 26 år och nyutexaminerad från Filmskolan (som senare döptes om till Dramatiska institutet) när han regisserade sin debutlångfilm, den numera klassiska ungdomsfilmerna [En kärlekshistoria](#).

En inspirationskälla var Milos Forman, en av förgrundsgestalterna för den tjeckoslovakiska Nya vågen, en filmrörelse som kulminerade med Pragvåren 1968 och som utmärktes av ett lätt och lekfullt uttryck men också av en viss samhällskritik. Roy Anders-

son har själv berättat att det särskilt var relationen och konflikterna mellan ungdoms- och vuxengenerationerna i Formans *En blondins kärleksaffärer* från 1965 som influerat hans arbete med debutfilmen.

[En kärlekshistoria](#) spelades in under

Roy Andersson under inspelningen av *En kärlekshistoria*. Foto: Studio 24

sommaren 1969 och fick premiär i april 1970. Filmen rymmer flera tidsty-piska teman, såsom de ungas oförstå-else inför vuxenvärlden som framställs som tråkig, stagnerad och närmast förtryckande.

Särskilt Annikas familj skildras som ett socialt fängelse där farfadern känner sig onödigt förklarad, pappan spyr bitter galla över karriären som kylskåpsförsäljare som har gått i stå, mamman försöker släta över och stå ut med sin traditionella hemmafrurull och den unga mostern har gett upp sina flygvärdinnesdrömmar och ägnar sig åt destruktiva, uppsplitande kärleks-relationer.

1960-talet var ju decenniet då gamla ideal såsom könsroller, klass-samhälle och kärnfamilj började ifrågasättas, då studentrevolterna och protesterna mot Vietnamkriget och kulturimperialismen avlöste varandra runtom i världen. I *En kärlekshistoria* skildras det unga paret Annika och Pär som hoppet om en annan, möjligen ljusnande, framtid som inte formas av gamla konventioner utan av kärlek och lekfullhet.

Ändå är inte filmen en politisk film i samma anda som många andra samti-da svenska filmer såsom HasseÅtages *Äppelkriget* (1971), Mai Zetterlings *Flickorna* (1968) eller Vilgot Sjömans *Jag är nyfiken*-filmer (1967-1968). Snarare är det den på pricken-autentis-ka skildringen av den trevande och helt uppslukande första kärleken som man i efterhand i förstone minns och som

gör att filmen känns sprittande levande ännu drygt 40 år efter premiären.

Filmens handling

Pär är 15 år och bor med sina föräldrar där pappan äger en bilverkstad. På sitt pojkrum tar Pär på sig sin nya skinn-jacka, skuggboxas mot sin spegelbild, röker en luftcigarett, kryper närmare spegeln och betraktar närgånget sitt ansikte. Under de efterföljande förtex-terna ser vi Pär åka på sin moped längs en landsväg. Där han blir omkörd av en motionscyklist.

I nästa scen befinner vi oss i en sjukhuspark som flödar av starkt som-marljus. Pär är där tillsammans med sina föräldrar för att besöka farfar. Samtidigt ser vi en grupp människor i parken som gratulerar en kvinna som heter Eva på hennes födelsedag, fast Eva verkar inte alls glad utan gråter och är ledsen.

Pärs familj verkar lite vilsna och irrar omkring innan de hittar ett café och ett ledigt bord. Vid ett annat bord sätter sig samtidigt familjen med den nyligen gratulerade Eva, och en flicka i Pärs ålder som heter Annika. I kön till kaffeserveringen möts Pär och An-nikas lite trevande blickar. Samtidigt hör vi hur farfadern jämrar sig om sina krämpor och det gnabbas och gnälls inom familjen. Under fikastunden fort-sätter Pär och Annika att kasta blickar på varandra.

Senare ser vi hur Pär och hans kompisar hänger på sina mopeder och blickar ut över Stockholm och begrun-

dar det faktum att staden vimlar av tjejer men att de nästan endast känner en bråkdel av dessa. I nästa scen stor-mar Pär fram på sin moped och får syn på Annika och hennes moster Eva, som är på väg hem. Eva berättar sorgset om sitt liv medan Annika tyst lyssnar. Se-nare dyker Pär's gäng upp vid Annikas port, men problem uppstår. Annika är redan upptagen, tveksamt lämnar hon platsen med sitt gäng. Pär och hans kompisar samlas senare på ungdoms-gården. Även Annika och hennes kom-pisar är där. Annika och Pär söker lite trevande kontakt men det blir inte så mycket mer, men på kvällen åker hela gänget hem på killarnas mopeder.

Eva besöker Annikas föräldrar. Det råder en spänd stämning i hemmet och Annikas mamma verkar inte må bra. Pappan, som heter John och är kyl-skåpsförsäljare, sitter och klinkar vid pianot samtidigt som Annika gör sig fin för att gå på disko. Annika är redan på diskoteket när Pär dyker upp. De tittar på varandra men Annika tar inte kontakt utan är undflyende och dansar med en annan kille. Pär går besviken därifrån. Dagen efter är Annika mycket ångerfull och säger till en kompis att hon ville ta kontakt med Pär men gjorde det i alla fall inte, ”jag vet inte varför”, säger hon. Kompisen försöker trösta, men Annika säger ”jag kom en timma före honom. Sen när han kom pratade jag inte honom. Sen när han kom emot mig vände jag mig bara om.”

Senare pratar Annikas kompis med Pär och undrar vad hon ska säga till Annika. Och Annika i sin tur pratar med en kompis till Pär. Båda säger att de ville men kunde av någon anledning inte kunde ta kontakt på diskoteket. Pär säger att man känner sig dum på något sätt, man vill inte riktigt erkän-na att man tycker om den andre. Pär och Annika går tillsammans hem till Annika, men de stannar ute på gatan och kysser varandra.

Dagen därpå hälsar Annika på Pär i bilverkstaden. Pär kommer senare i bråk med en kille i Annikas gäng som oprovocerat hoppar på honom och det slutar med att Pär besviken åker iväg på moped. Han säger till en kompis att han ska ge den där killen en jävel. Och han anklagar kompisen för att bara ha stått och sett på när han fick stryk. Och vad gäller Annika så skiter

han i henne. Hur ska han kunna träffa henne nu, menar han.

Hemma hos Annika råder en tryckt stämning. Medan Annikas mamma lyssnar på en spansk linguaphonekurs, leker pappan med ett gevär och pratar desillusionerat med Annika om deras situation. Annika är ledsen för att Pär undviker henne.

När Pär och hans polare snurrar runt med sina mopeder på en fotbollsplan står Annika vid sidan av och gråter. Hon ropar på honom och springer efter, men han åker iväg och lämnar henne ensam och förtvivlad i gruset. Men snart kommer han tillbaka, sladdar med moppen och de omfamnar varandra.

Pär kommer hem till Annika. Annikas föräldrar ska åka bort och de ska ha en föräldrarfri kväll tillsammans. De kakar korvmackor, spelar gitarr, smakar på föräldrarnas sherry och kelas. Morgonen därpå när de hoppar omkring i sängen kommer Eva plötsligt in och Pär blir rädd och gömmer sig i garderoben. När de ser att det bara är Eva kan de andas ut.

Pär och hans föräldrar är i sommarstugan och Annika kommer på besök. Någon dag senare kommer även Annikas mamma och Eva dit på en kräftskiva. Pappan dyker upp lite

senare, med ett kylskåp i bagaget, som emellertid inte visar sig fungera, till pappa Johns stora besvikelse. Under kräftskivan råder en laddad stämning mellan de vuxna och Annika och Pär smyger undan för att få vara i fred.

En bitter John vill hålla ett tal till hela mänskligheten, men ingen tycks intresserad. Han traskar omkring i morgondimman och skriker att Annika inte ska vara kvar där, det ska minsann inte bli någon torpare av henne, samtidigt som han skrattar hysteriskt. De andra irrar omkring i dimman för att gå och fiska. De hittar en kräfthatt flytande i sjön och man börjar ana att det är Johns.

Alla börjar springa omkring och ropa på honom och desperationen sprider sig då man tror att han drunknat. John dyker snart upp och utan att säga något beblandar han sig med de andra, som om ingenting hänt. När de i gryningen långsamt vandrar tillbaka till huset möter de Annika och Pär som är helt ovetande om vad som skett.

Förälskelsen

I filmens inledning står Pär framför spegeln och skuggboxas. Den nya skinnjackan stramar över axlarna, han tycks redo för ett mandomsprov.

Han åker iväg mot stan på moppen.

Inte ens cyklisten som kör om honom verkar kunna rubba hans självförtroende.

Även scenen där Pär tillsammans med sina kompisar ser ut över Stockholm förstärker intrycket av handlingskraft även om den har en tragikomisk underton. En av killarna säger: ”Det finns 200 000 brudar i den här staden. Så känner man sju stycken bara asså.” ”Det är bara att sätta igång ju”, svarar en annan, ”Det gäller bara att vara lite hård.”

- Mötet mellan Annika och Pär möter till en början på många praktiska hinder. För att ett möte slutligen skall komma till stånd måste de över-skrida gränsen för sina olika gängs domäner. I slagsmålet mellan Pär och Annikas följeslagare förlorar Pär sin heder, han blir nedslagen och lämnar skamset platsen. Diskutera hur de olika gängen påverkar Annikas och Pärs handlande.

- Hur ser könsrollerna ut hos ungdomarna? Pojkarna i filmen tänker aktivt erövra några av ”alla dessa tjejer”. Vad krävs för att våga? Filmen hade premiär 1970. Diskutera om könsrollerna har förändrats. Kan man känna igen sig i de ungas handlande idag?

- Annika ska gå på diskotek. När Eva frågar om hon ska träffa någon, svarar hon "kanske". Trots hennes förberedelser framför spegeln och hennes förväntningar vänder hon sig bort från Pär när han anländer. Hon dansar med någon annan och Pär lämnar besviken lokalen. Dagen efter kan Annika inte förstå sitt eget handlande men tröstas av väninnan med orden: "Så gör varenda människa". Det slutliga mötet förmedlas av de två bästa vännerna som får agera kurirer. Kameran noterar de två parallella dialogerna; Samma frågor och samma svar. Diskutera Annikas och Pärs agerande i olika situationer. Varför är de så irrationella i sin förälskelse?

- Diskutera hur Pär och Annika förhåller sig till vuxenvärlden, t ex när Pär möter Annikas föräldrar första gången eller när de bägge familjerna träffas på kräftskivan.

- Pär sover över hos Annika när hennes föräldrar är borta, stämningen är avspänd och glad, äntligen är de ensamma utan iakttagare. På morgonen dyker mostern oväntat upp och Pär hoppar förskräckt in i garderoben, när de tror att det är föräldrarna som kommer. Men när Annika inser att det är mostern släpper hon ut Pär och säger att det är "bara Eva". Varför är mostern mindre skrämmande än Annikas föräldrar?

- Tror ni att Pär och Annika kan prata

med någon vuxen om förälskelse och sexualitet? Tror ni att de behöver det?

Vuxenlivets dilemman

Besvikelse, ensamhet och oförmåga till kommunikation är genomgående drag hos vuxenvärlden i *En kärlekshistoria*.

I en av filmens inledande scener är det Pärs farfar som formulerar detta när han förklarar att han inte vill skrivas ut från sjukhuset. Med stor bitterhet och gråten i halsen säger han: "Dagens tillvaro är inte konstruerad för mig. Den är inte konstruerad för ensamma människor. Man trodde ju att livet en gång skulle bli lika för alla människor, men det har inte blivit det. Hörde ni det!!"

Annikas familj framställs som mycket desillusionerad och olycklig. Vid ett tillfälle när Annika kommer hem ligger mamman apatisk och lyssnar på en spansk linguaphonekurs samtidigt som pappan leker med ett gevär. Pappan säger till Annika:

"I rummet bakom mig här så ligger din mor, och är fattig. Och jag är en skit." Mamman säger att hon inte mår riktigt bra. "Det blir nog bättre när vi får en ny våning", menar hon.

Även Annikas moster Eva är besviken på livet och lider i det tysta. Annika är den enda som verkar lyssna på henne. I en scen berättar hon för Annika om sin dröm om att bli flygvärdinna som gått i kras på grund av olika omständigheter. Eva har även ångest för att hon fortfarande är ogift, till skillnad mot alla hennes skolkamrater. Annika

säger inget, bara nickar instämmande och mostern har fått någon som kan tyckas förstå. I dialogen som egentligen är en monolog ställs mosterns ord mot Annikas tystnad. Hennes reaktioner och eventuella åsikter får utläsas i hennes ansikte. Tystnaden blir också den ett uttryck.

I filmens slutscener vid sommarstugan vill Annikas pappa John hålla ett tal till hela mänskligheten för att tala om att den består av "en jävla massa skitstövlar". "Elsa, jag har slarvat bort 45 år av mitt liv" säger han och går sedan skrattande ut i mörkret. Han traskar omkring i morgondimman och skriker att Annika inte ska vara kvar där, "det ska minsann inte bli någon torpare av henne." "Hon ska bli rik, rik rik ... så hon slipper krusa för andra jävlar. Som jag fick göra. Fördärva mitt liv på en jävla massa skit." "Hon ska ha pengar, pengar pengar. Annars trampar dom på henne. Stampa på dem Annika!", skriker han samtidigt som han skrattar hysteriskt.

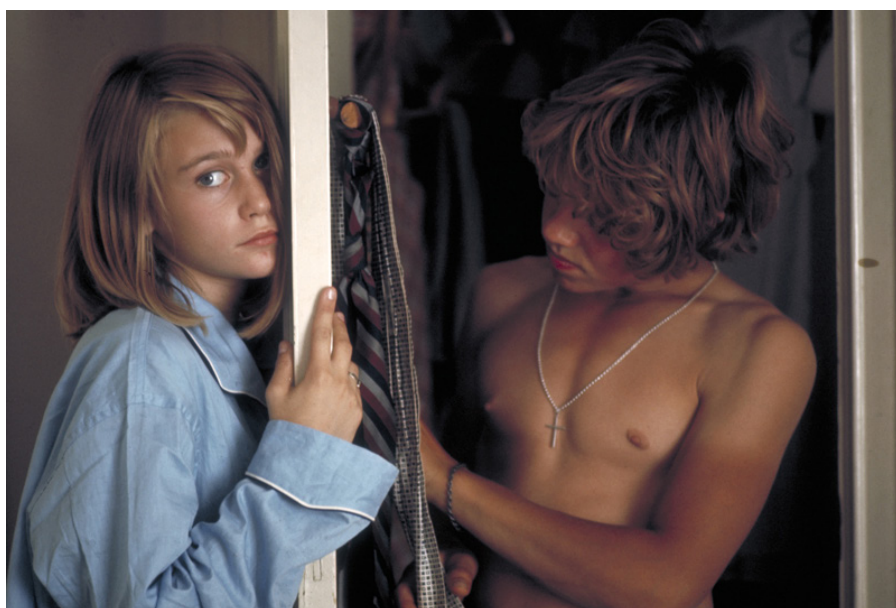
När den livströtte kylskåpsförsäljaren försvinner i dimman utbryter kaos och förtvivlan ända tills "liket" själv visar sig delta i spanningen. Slutscenen när de vuxna irrar omkring i dimman är en stark symbolladdad bild över en vilsen, förvirrad och alienerad vuxenvärld utan möjligheter till kommunikation varken mellan sig själva eller med den unga generationen. Samtidigt dansar Pär och Annika omkring i det daggvåta gräset, oskuldsfulla och ännu oförstörda.

- Tänk efter hur de olika vuxna personerna fungerar och varför. Hur tror ni att de var som unga? Hur såg deras drömmar ut? Varför ser deras situation ut som den gör?

- Kvinnorna i filmen arbetar hemma och männen står för försörjningen av familjen. Diskutera de olika kvinnornas sociala situation; Pärs mamma, Annikas mamma, Eva samt Annika. Hur är deras förhållande till männen?

Filmens berättarspråk

Filmen presenterar två världar för oss. Genom en väl genomtänkt intrigkonstruktion skapas en förföriskt skön yta, men under ytan döljer sig komplikationer och oroande spänningar.

Konflikten röjs, inte bara av dialogen utan även genom de bilder kameran väljer att visa.

- När kylskåpsförsäljaren försvunnit i dimman förstärker kamerans förändrade rörelsemönster hysterin som utbryter. Kameran rör sig mellan närbilder och helbilder samtidigt som den panorerer in detta totala kaos. Bilden byts mot en ensam pappa som står alldeles stilla med dimman som gömsle och undrar över uppståndelsen. Kontrasten i bild skapar en komisk stämning mitt i sorgen. Erinra er andra liknande scener där kontraster i bild fördjupar innehållet.

- Ljud i film är tal, sång och musik, men också olika slag av ljudeffekter. Ljud ger en ytterligare dimension till bilden. Med ljudets hjälp fördjupas bildinnehållet och dess mening. I sjukhusparken hör vi de vuxnas verbala dialog medan kameran intresserat följer Annikas och Pärs ljudlösa samtal. Kameran står stilla eller följer glidande med. Ljudet av den falskspelande flöjtisten och fåglarnas kvitter överöser våra öron. Varje bild har en egen laddning som förstärks av ljuden men även av tystnaden, exempelvis i den tidigare nämnda scenen när mostern och Annika samtalar. Annikas enda replik är ett tyst "mmm." Tänk efter om ni kan erinra er andra tillfällen i filmen där tystnaden talar.

I slutscenen till *En kärlekshistoria* spelas *The Bertil Theme*, tonsatt av Björn Isfält. Musikstyckets vemodiga tongångar understryker stämningen hos de hemvändande vuxna efter jakten på den försvunne John. Musiken i filmen är specialkomponerad för att samstämma med handlingen och får därmed en personlig prägel.

- Jämför musiken i *En kärlekshistoria* med musiken i andra ungdomsfilmer. Varför används ofta redan populär musik i ungdomsfilm? Hur påverkar ljud och musik olika stämningar i filmen?

Filmtips

- *Ciao Bella* (Mani Maserrat, Sverige, 2007): om ung, himlastormande förälskelse
- *Fucking Åmål* (Lukas Moodysson, Sverige, 1998): en annan banbrytande kärleksfilm som präglat en hel ungdomsgeneration
- *En blondins kärleksaffärer* (Milos Formas, Tjeckoslovakien, 1965): har inspirerat *En kärlekshistoria*
- *IRL* (Erik Leijonborg, Sverige, 2012): slutscenen en medveten hyllning till *En kärlekshistoria*

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Sverige 1970

Manus & regi: Roy Andersson

Foto: Jörgen Persson

Klippning: Kalle Boman

Musik: Björn Isfält

I rollerna

Pär – Rolf Sohlman

Annika – Anne-Sofie Kylin

John, Annikas far – Bertil Norström

Elsa, Annikas mor – Margreth Weivers

Eva, Annikas moster – Anita Lindblom

Tekniska uppgifter

Speltid: 119 minuter

Censur: från 11 år

Svensk premiär: 24 april 1970

Det svenska barnfilmsarvet

Med början 2014 kommer en rad filmer ur den svenska barn- och ungdomsfilmshistorien att släppas i nyrestaurerade och digitaliserade kopior som blir tillgängliga för skolbio. Mer om digitaliseringsprojektet, filmerna och hur du bokar dem kan du läsa på sfi.se/filmiskolan.

Redaktion: Malena Janson & Kaly Halkawt,

Svenska Filminstitutet, februari 2014

